

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- przypomnienie prawdy o Bosko-ludzkim autorstwie Biblii;
- ukazanie kontekstu powstania ksiąg biblijnych i wyjaśnienie związanych z nim pojęć (*etapy formowania się ksiąg biblijnych, języki biblijne, kanon biblijny*);
- zainteresowanie Biblią jako księgą przedstawiającą Boga działającego na rzecz ludzi.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe. Uczeń:

- wymienia religie monoteistyczne i poprawnie nazywa ich święte księgi;
- na podstawie dotychczasowej wiedzy i wiadomości z lekcji omawia proces formowania się ksiąg biblijnych;
- zna podział Biblii oraz potrafi korzystać z niej, posługując się siglami;
- wskazuje na wzajemne relacje pomiędzy Biblią a Torą oraz różnice między biblijnym kanonem katolickim a protestanckim;
- potrafi wymienić najważniejsze przekłady biblijne i krótko omówić okoliczności ich powstania.

Pojęcia, postaci:

monoteizm, natchnienie, etapy formowania się ksiąg biblijnych, języki biblijne, autentyczność tekstu biblijnego, odkrycia w Qumran, przekłady Biblii, zwłaszcza Septuaginta i Wulgata, rodzaje literackie w Biblii, kanon biblijny.

Wartości:

Biblia – księga o zbawieniu, szata literacka Biblii kluczem do jej zrozumienia.

1

propozycja realizacji

Modlitwa: Mdr 9, 1–4.9–10.

*Boże przodków i Panie miłosierdzia,
któryś wszystko uczynił swoim słowem
i w Mądrości swojej stworzyłeś człowieka,*

*by panował nad stworzeniami, co przez Ciebie się stały,
by władał światem w świętości i sprawiedliwości
i w prawości serca sądy sprawował –
dajże mi Mądrość, co dzieli tron z Tobą,
i nie wyłączaj mnie z liczby swych dzieci!
Z Tobą jest Mądrość, która zna Twe dzieła,
i była z Tobą, kiedy świat stwarzałeś,
i wie, co jest miłe Twym oczom,
co słuszne według Twych przykazań.
Wyślij ją z niebios świętych,
ześlij od tronu swej chwały,
by przy mnie będąc pracowała ze mną
i żebym poznał, co jest Tobie miłe.*

1. Przypomnienie wiadomości z poprzedniej lekcji, np. co jest potrzebne do tego, żeby zrozumieć przesłanie Biblii? W jaki sposób Bóg objawia się człowiekowi? Co jest głównym przesłaniem Pisma Świętego?
2. Nauczyciel odwołuje się do wiadomości uczniów o różnych religiach – mono-teistycznych i politeistycznych, religii naturalnych – plemiennych. Stwierdza, iż wszystkie one mają jakieś poznanie Boga i starają się oddawać Mu kult. Każda religia oparta jest na tradycji wiary. Są trzy religie monoteistyczne: judaizm, chrześcijaństwo, islam. Każda z tych religii wyznaje wiarę w jedyne Boga, ale w każdej z nich jest inne Jego rozumienie. Religie te nazywa się objawio-nymi, gdyż to nie człowiek szuka i stwarza wizerunek Boga, ale to Bóg przez różne wydarzenia historyczne objawia się człowiekowi. Każda z tych religii monoteistycznych posługuje się w poznaniu Boga tekstami swoich ksiąg, uznanych przez wyznawców za natchnione.
3. Nauczyciel prezentuje Torę, Koran, Biblię (zależnie od możliwości warto wy-korzystać slajdy, zdjęcia, plansze, prezentację multimedialną).
4. Nauczyciel pyta uczniów, co rozumieją pod pojęciem „natchnienie”. Odpo-wiedzi uczniów zapisuje na tablicy.
5. Odczytanie przez ucznia tekstu z podręcznika *Biblia księga o zbawieniu*.
6. Uczniowie zapisują w zeszytach notatkę:
Biblia jest dziełem Boga i człowieka, który pod Bożym natchnieniem spisał prawdy objawione w taki sposób, aby były zrozumiałe dla ludzkości. Księgi święte są wykładnią podstawowej prawdy o objawiającym się Bogu, który się nie myli i mylić nie może. Wierzimy, że przekaz Biblii jest natchniony w sprawach odnoszących się do zbawienia.

7. Głośne odczytanie tekstów z podręcznika o powstaniu ksiąg biblijnych i językach biblijnych.
8. Nauczyciel prezentuje tekst z Pisma Świętego spisany po grecku, hebrajsku i aramejsku (na slajdach, zdjęciach, kserokopiach lub w oryginale – zależnie od posiadanych pomocy).
9. Uczniowie zapisują ciąg dalszy notatki:
Biblia została spisana w trzech językach: hebrajskim, greckim i aramejskim. Powstawanie ksiąg biblijnych przebiegało w trzech etapach: tradycja ustna, formowanie się źródeł, ostateczna redakcja tekstu.
10. Nauczyciel razem z uczniami przegląda Pismo Święte, podział na Stary i Nowy Testament. Odwołuje się do wiadomości uczniów o korzystaniu z Biblii, a w razie potrzeby przypomina zasady posługiwania się Pismem Świętym – wskazuje na imprimatur, aparat naukowy ksiąg, na rozdziały i wersety. Celem usprawnienia tej umiejętności uczniowie wspólnie szukają wskazanego fragmentu tekstu.
11. Uczniowie zapisują w zeszycie:
Pismo Święte jest zbiorem 73. ksiąg natchnionych, w tym 46. Starego Testamentu i 27. Nowego Testamentu. Kanon ten ostatecznie został ustalony w XVI wieku na Soborze Trydenckim.
12. Jeśli czas na to pozwala, można przeczytać *Kanon ksiąg biblijnych*.

inna propozycja pracy na lekcji

Zaleca się wprowadzenie elementów, które by wzmagały uwagę uczniów. Takimi elementami są mapy, tablice poglądowe (np. etapy powstawania ksiąg czy języki biblijne, mogą być wprowadzane przy pomocy oddzielnych, kolejno odstawianych plansz z napisem i znakiem graficznym).

Przy omawianiu tekstu oryginalnego i przekładów można posłużyć się powiększoną kserowaną stroną z Biblii hebrajskiej oraz z wydania greckiego Nowego Testamentu. Z kolei przekłady biblijne powinny być zilustrowane tekstami. Dlatego warto na lekcję przynieść egzemplarz *Biblii Tysiąclecia*, *Biblii warszawsko-praskiej*, *Biblii Wujka*, *Psalterza Dawidów* Kochanowskiego, tłumaczeń psalmów Miłosza i Brandstaettera. Dla klasy zdolniejszej, o większych zainteresowaniach humanistycznych, można przygotować ćwiczenie polegające na wyszukaniu kilku cytatów biblijnych z rozmaitych przekładów. Walorem takiego ćwiczenia byłoby przypomnienie umiejętności szukania cytatów w Biblii, a jednocześnie ukazanie, że te same treści mogą być wyrażane różnymi słowami. Ćwiczenie to może również przeprowadzić nauczyciel języka polskiego.

Omawianie rodzajów literackich w Biblii można zacząć od przypomnienia ogólnych wiadomości, jakie uczniowie nabyli na lekcjach języka polskiego na temat rodzajów i gatunków literackich. Warto tu posłużyć się przykładami gatunków w literaturze polskiej.

Przy omawianiu kanonu biblijnego można zaproponować uczniom, by sami obliczyli liczbę ksiąg, posługując się skrótami umieszczonymi na końcu podręcznika. Można też zaproponować, by sami wybrali te księgi, które nie należą do kanonu protestanckiego (1–2 Mch, Jdt, Tb, Syr, Mdr).

Informacja o odkryciach w Qumran może zostać uzupełniona filmem (lub jego fragmentami). Nauczyciel powinien jednak zadbać, by film przedstawiał aktualny stan wiedzy o Qumran. Niektóre z filmów na ten temat sugerują, że w grotach znaleziono fragmenty Ewangelii wg św. Marka. Teza ta jest fałszywa i nie powinna być rozpowszechniana w trakcie lekcji religii.

Natomiast przy nauce skrótów biblijnych można uczniom zaproponować metodę *rozsypanki*:

Opis metody rozsypanki

Przygotowanie: Tekturki formatu np. A4 (mogą być większe) okleja się obustronnie. Z jednej strony jest to obrazek, z drugiej biała kartka. Na czystej stronie kartki zapisuje się hasła (w tym wypadku skróty biblijne i rozszyfrowanie ich). Następnie tnie się tę układankę na kawałki, nie przecinając słów. (W tym wypadku będą to kwadratowe kartoniki z sigłami biblijnymi oraz podłużne z pełnymi nazwami ksiąg). Tak przygotowane *puzzle* wkłada się do koszulek wielkości kartki. Przygotować trzeba taką ilość zestawów, by w grupie układającej *puzzle* były nie więcej niż cztery osoby.

Przebieg gry: Uczniowie zostają podzieleni na grupy (nie większe niż 4-osobowe). Każda z grup dostaje swoje *puzzle* i stara się je ułożyć. Dla sprawdzenia może układankę włożyć w koszulkę i zobaczyć, czy obrazek na odwrocie stanowi spójną całość. Gra nie powinna trwać dłużej niż 10–15 minut.

Modlitwa: przed czytaniem lub słuchaniem słowa Bożego.

Panie Boże, poślij Twego Ducha Świętego, abym słowo Boże rozumiał (kreśli znak krzyża na czole), głosił (kreśli znak krzyża na ustach) i miłował (kreśli znak krzyża na piersi swojej).

praca domowa Polecenie 1. i 2. z podręcznika ucznia.

Klucz do pracy domowej: Do polecenia 2.

	Stary Testament	Nowy Testament
Księgi historyczne	Rdz, Wj, Kpł, Lb, Pwt, Joz, Sdz, Rt 1–2, Sm 1–2, Krł 1–2, Krn, Ezd, Ne, Tb, Jdt, Est, 1–2 Mch	Mt, Mk, Łk, J, Dz
Księgi mądrościowe	Hi, Ps, Prz, Koh, Pnp, Mdr, Syr	Rz 1–2, Kor, Ga, Ef, Flp, Kol 1–2, Tes 1–2, Tm, Tt, Flm, Hbr, Jk 1–2, P 1–3, J, Jud
Księgi prorockie	Iz, Jr, (Lm, Ba), Ez, Dn, Oz, Jl, Am, Ab, Jon, Mi, Na, Ha, So, Ag, Za, Ml	Ap

Polecenie 2. można zastąpić uproszczonym wypisaniem przez uczniów ksiąg biblijnych i ich skrótów w tabelce:

Nazwa księgi Starego Testamentu	skrót	Nazwa księgi Nowego Testamentu	skrót
Rodzaju	Rdz	Ewangelia wg św. Mateusza	Mt

Korelacja z innymi przedmiotami:

- ✓ język polski – rodzaje i gatunki literackie, tłumaczenia Biblii, języki starożytne;
- ✓ historia – rozwój pisma, odkrycia archeologiczne (Qumran).